

BESZÁMOLÓK

SZEMLÉK

REFERÁTUMOK

Hogyan kezdődött?

Visszaemlékezések a TMT 40.

évfordulója alkalmából

Az 50-es évek elején az akkori erőltetett iparfejlesztési politika számos új vállalatot hozott létre, amelyek többségében vállalati műszaki könyvtárak alakultak. E könyvtárakat kezelő személyek nem vagy alig rendelkeztek könyvtárosi ismeretekkel, ezért az akkori OMK – mint a legnagyobb műszaki könyvtár – célul tűzte ki e könyvtárosok könyvtári képzésének és továbbképzésének megszervezését. Ebbe a feladat körbe tartozott egy módszertani kiadványsorozat megindítása is. 40 évvel ezelőtt a következőket írtuk:

Az Országos Műszaki Könyvtár módszertani csoportja az I. Országos Könyvtáros Konferencia határozata alapján született meg. E csoport feladata, hogy módszertani segítséget nyújtson a vállalati műszaki könyvtárosoknak. (...)

A "Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója" is azt a célt szolgálja, hogy a vállalati műszaki könyvtárosok és az Országos Műszaki Könyvtár közötti kapcsolatokat szorosabbra fűzze. E kiadvány célja: szakmai közleményekkel, módszertani cikkekkel hathatós segítséget nyújtani a szakkönyvtárosoknak. (...)

Kiadványunk új beszerzések jegyzéke rovata pedig segítséget azáltal kíván nyújtani, hogy az Országos Műszaki Könyvtár népgazdasági szempontból lényeges külföldi könyvbeszerzéseit pontos címfelvétellel, szakrendi csoportosításban közli. Ez a vállalati műszaki könyvtárosok kezében fontos munkaeszközzé válhat, nemcsak szerzeményezésüknél, hanem egy-egy részlettémában elmélyülni kívánó olvasó részére ajánlható szakirodalmi jegyzék összeállításánál is.

A "Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója" feladatának tekinti a szakkönyvtárosok tapasztalatainak közlését. Forduljanak tehát a vállalati műszaki könyvtárosok kérdéseikkel, javaslataikkal, leveleikkel, cikkekkel módszertani csoportunkhoz, és így járuljanak ahhoz, hogy időszaki kiadványunk valóban hasznos segítőtárs lehessen. Azért, hogy az üzemi műszaki könyvtárak eleget tehessenek hivatásuknak, segíthessék az üzemek termelését, tervteljesítését, megismertessék az üzemek dolgozóit az iparilag fejlettebb országok technikai fejlődésével, tekintsék e kiad-

ványt sajátjuknak. A műszaki könyvtárosoknak is hozzá kell járulniuk ahhoz, hogy iparunkban nagymértékben felhasználásra kerüljön mindaz, ami a korszerű technikában, a korszerű technológiai eljárások és a munka tudományos megszervezése terén élenjáró. Ennek megvalósításához olyan emberekre van szükség, akik állandóan fejlesztik szakmai ismereteiket, tájékozottak a legújabb műszaki irodalomban, és mindezt munkájukban fel is használják. (...)

Ennek az útmutatásnak jegyében kell, hogy működjenek a vállalatok műszaki könyvtárai, és ehhez kíván segítséget nyújtani az Országos Műszaki Könyvtár új kiadványa, a "Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója".

A Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója hosszú időn keresztül szolgálta a fentiekben leírt célkitűzéseket, és nagymértékben járult hozzá az ún. műszaki termelési könyvtárhálózat létrejöttéhez. A 60-as évek elején azonban megmutatkozott, hogy a szorosan vett könyvtári tevékenységen túlmenően a folyóiratnak más feladatokat is el kell látnia.

• • •

Melyek is voltak azok a más feladatok? Róluk szól az 1963. – tizedik – évfolyam Új feladatok c. bevezetője:

A műszaki fejlesztés és a távlati tudományos témáinak gondos és helyes előkészítéséhez, kidolgozásához, valamint a kidolgozott tervek végrehajtásához feltétlenül szükséges a gyors és hatékony információ, vagy a hazánkban jobban elfogadott terminológia szerint: a tudományos, műszaki tájékoztatás. A műszaki tájékoztatás széles területet ölel fel. Magába foglalja többek között a szakkönyvtárak tájékoztató tevékenységét, a szakirodalmi tájékoztatást, az audiovizuális eszközökkel történő tájékoztatást, így a filmet, továbbá a szemléltetés útján kifejtett tájékoztató tevékenységet, pl. kiállításokat stb.

Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ 1954-től kiadott időszaki kiadványa, a

Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója már egy-két év óta a szorosan vett könyvtári tevékenységen túlmenően számos tanulmányban foglalkozott a szakirodalmi dokumentáció és a tájékoztatás más területeinek problémáival. A fejlődés azonban megköveteli, hogy a jövőben a műszaki tájékoztatás országos rendszerének és szervezetének kiépítése során az e munkában érdekeltek széles körű tájékozódást nyerjenek magának a műszaki tájékoztatásnak tudományos, módszertani, szervezeti kérdéseiről. Ilyen kérdések a következők:

- ▶ a szakkönyvtári munka elemzése a hatékonyság növelése érdekében;
- ▶ a szakirodalmi tájékoztatás gépesítésének és automatizálásának problémaköre;
- ▶ az Egyetemes Tizedes Osztályozás rendszerének továbbfejlesztése, más osztályozási rendszerek elméletével való foglalkozás;
- ▶ a műszaki tájékoztatás szakkáderképzésének és továbbképzésének problémaköre;
- ▶ a műszaki fordításügy;
- ▶ a műszaki tudományos kislemezek dokumentációjának és információjának ügye;
- ▶ vásárokról, kiállításokról, kongresszusokról, konferenciákról szóló szervezett információ megteremtése;
- ▶ a szaksajtó és szakkönyvkiadás;
- ▶ a műszaki tájékoztatás színvonalproblémái stb., stb.

Ezért határozta el az OMKDK, hogy a társadalmi szükséglet kielégítése céljából a Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatóját kibővíti, és az eddigi évi hatszori megjelenés helyett évente tízszer jelenteti meg, vala-

mint egyidejűleg a kibővült feladatoknak megfelelően a lap címét

"TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS"-ra változtatja. Úgy véljük, hogy ezáltal kiszélesedik a lap olvasótábor, szóhoz jutnak benne a műszaki tájékoztatás szélesebb területein dolgozó szakemberek, és a megjelenő tanulmányok, cikkek, közlemények elő fogják segíteni a műszaki tájékoztatás országos rendszerének és szervezetének fokozatos kiépítését.

Kiadványsorozatunk sikere döntő mértékben függ attól a szilárd és sokoldalú kapcsolattól, ami szerkesztőségünk és olvasóink, valamint a műszaki tájékoztatás területén dolgozó szakemberek között kialakul, attól, hogy a tájékoztatási szervek dolgozói milyen tevékenyen vesznek részt az időszéri kérdések megvitatásában. E kapcsolatok fejlesztése és megerősítése a szerkesztőség egyik igen fontos feladata lesz.

Így született meg 1963-ban a Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatójának utód folyóirata, a TMT. Ha az akkori célkitűzéseket megvizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy a TMT – mutatis mutandis – megvalósította őket.

Mint a kiadvány egyik megalapítója, majd 14 éven keresztül felelős, illetve főszerkesztője 1967-ben átadtam a stafétát az OMKDK akkori főigazgatójának, Lázár Péternek. Az ez utáni időszakról a következő beszámolók szólnak.

Jánszky Lajos

(Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár)

A Bolyai-gyűjtemény összkiadása és az Akadémiai könyvtár*

A Bolyai-émlékülés tudós megemlékezései között indokolt arról is beszélni, ami egyáltalán lehetővé teszi az ilyen megemlékezéseket, így a jelen ünnepi ülést is. Ez pedig a tudós (és irodalmi) gyűjtemények őrzése, hozzáférhetősége és feldolgozása. Tíz évvel Bolyai Appendix megjelenésének 150. évfordulója, és tíz évvel a születésének 200. évfordulója előtt rendezett emlékülés résztvevői és az érdekelt nemzetközi közvélemény elégedetten veheti tudomásul: a Bolyai-kéziratgyűjtemény a magyarországi és a romániai közgyűjtemények példás együttműködése folytán – néhány, még elszórtan található kisebb állományt kivételével – együtt van a Magyar Tudományos Akadémia könyvtára kéziratárában, és várja az összkiadást. Pontosabban: a tudományos világ most már várhatja és elvárhatja az összkiadás megindítását.

* Elhangzott Bolyai János születésének 190. évfordulója alkalmából tartott emlékülésen, 1992. december 14-én az Akadémia dísztermében. Az előző Bolyai-redezyénről lásd *Könyvtáros*, 41. köt. 9. sz. 1991. p. 563–565.

Annak az intézménynek a képviselőjében jelentem be ezt, amelyben másfél évszázad alatt kialakult az akadémiai Bolyai-gyűjtemény, benne Bolyai Farkas és János kéziratai, könyvei, autográfjainak másolatai, relikviái, a rájuk vonatkozó kutatások dokumentumai. Mindezek most már egyesíthetővé váltak a Maros megyei Könyvtár Teleki–Bolyai bibliotékájában található Bolyai-gyűjtemény mintegy 30 ezer felvételt tartalmazó, hozzánk eljuttatott mikrofilmmásolatával. E mikrodokumentumok papírhordozóra való átvitele – xeroxing – ugyancsak elkészült (a Téka részére is).

Érdekes művelődéstörténeti egybeesés, hogy az 1802-ben gróf Teleki Sámuel által alapított Teleki Téka utódintézményének gyűjteménye másolat formájában együvé került egy másik Teleki, gróf Teleki József, a Magyar Tudós Társaság első "előülője" által 1826-ban életre hívott Akadémiai Könyvtár Bolyai-gyűjteményével. E különgyűjtemény keletkezéséről, tartalmáról, a Bolyai-dokumentumok hányattatásairól eddig az első és legátfogóbb áttekintés 1968-ban jelent meg Fráter Jánosné munkájaként mint az MTA Könyvtára Kéziratárának katalógusai 4. kötete.